

Fugle

Fuglelivet i Klosterheden kan bedst opleves i forårstiden, hvor der passerer en del trækfugle, og hvor ynglefuglene markerer deres territorier med sang. Udover et stort udvalg af de almindeligste fugle fra nåleskoven, kan man bl.a. langs Flynder Å og ved Mølløsøen nær Sønderby være heldig at se fugle som bjergvipstjert, isfugl, vandstær og evt. fiskeørn. De almindelige rovfugle, musvåge, duehøg, spurvehøg og tårnfalk yngler her. På hederne og ved store lysninger kan lejlighedsvis opleves natravn i maj-juni måned. I de senere år har raven med sit karakterfulde dybe skrig oftere og oftere kunnet ses og høres. Den sjældne vendehals ruger her hvert år, og sortspætten er set flere gange.

Planter

Plantevæksten er domineret af de almindeligste hedeplanter. Men enkelte steder i skoven findes mere sjældne planter som f.eks. linnea, skælrod og den urgamle sporeplante ulvefod. På hederne findes enkelte steder ensian og de fredede gøgeurter. Hvor hederne er afgræssede, gror den efterhånden ret sjældne guldblomme, og i ådalene findes store arealer med krat af pors, der er mest kendt for sin anvendelse til fremstilling af kryddersnaps. I lavninger med tørvepos gror nogle steder tranebær og den kødædende soldug. Nær siderne af ådalene ved foden af skrænterne er der ofte små kildevæld med koldt vand, hvor der findes benbræk. Den har sit navn, fordi man tidligere troede, at den var skyld i, at græssende kreaturer kom til skade.

Svampe

Afhængig af temperatur og nedbør kan man om efteråret finde et stort antal svampe i Klosterheden. Allerede i juni kan man visse år finde kantareller, men som regel kommer de først i juli-august. Normalt er august en god måned at samle rørhatte i. Sidst i september er det tiden at samle pigsvampe. Fra oktober og til frosten ødelægger dem, kan man i gamle gran- og løvtræbevoksninger finde store mængder af tragtantareller. Men som nævnt kan vejret ændre meget. I 1998 var der store mængder af pigsvampe og tragtantareller allerede i begyndelsen af august. Der findes mange andre såvel spiselige som uspiselige, smukke og spændende svampe. Hvis man vil samle svampe, anbefales det at tage med på en offentlig svampetur og lære nogle få spiselige svampe at kende. Efterhånden kan man så udvide sit kendskab til svampe. Svampejagt er en fantastisk god familieaktivitet - børn lærer mindst lige så godt som voksne at skelne de anvendelige svampe fra andre. Medbring en god svampebog, kurv, kniv og børste til rengøring og sortering efterhånden, idet indsamling i plastikposer med efterfølgende rengøring og sortering hjemme er besværlig og giver et dårligt resultat. God fornøjelse!

Skovlegepladsen

Ved Ringkøbingvej nord for Staldhøjevej er der i 1995 anlagt en udfordrende skovlegeplads, hvor børn kan afprøve deres fysiske færdigheder i naturen. Redskaberne er fremstillet af træstammer bearbejdet med motorsav. Legepladsen besøges skønmæssigt af 25.000 børn og voksne årligt, og den er derfor måske skovens største "seværdighed". Skovlegepladsen kan forhåbentligt medvirke til, at familieskovturen bevares som en god tradition og dermed bidrage til en fortsat sund interesse for natur- og friluftsliv.

Velkommen i Klosterheden

Alene på grund af størrelsen er Klosterheden og Kronheden Plantager et besøg værd. Med et samlet areal på ca. 6.400 ha udgør de et af de største skovområder i Danmark.

Størstedelen af området er nåletræsplantage, der er plantet på de tidligere hedearealer, som bestod af Kronheden vest for Flynder Å og Klosterheden øst for. Navnene stammer fra en tid, da områderne var ejet af henholdsvis Kronen og Gudumkloster. Lokalbefolkningen kalder i daglig tale hele området for Klosterheden, og denne benævnelse er derfor brugt i folderen.

Hedesletterne er aflejret af smeltevand for ca. 15.000 år siden i slutningen af sidste istid. Begge områder gennemføres af et antal smeltevanddale med nogle af landets reneste vandløb, som løber ned til Flynder Å, Dride Å og Fåremølle Å.

I 1874 foretog private de første tilplantninger ved Gudumhus. Staten opkøbte størstedelen af arealerne fra 1880-88 og fortsatte tilplantningen. Det var en form for egnsudviklingsprojekt, der skulle skabe arbejde, brænde og med tiden gavtræ til den skovfattige egn.

Ved opstemning er der for ca. 50 år siden skabt et antal kunstige småsøer. Området har et spændende og varieret dyreliv, og en af landets største krondyrbestande findes i Klosterheden.

Klosterheden administreres af Naturstyrelsen, Vestjylland.
Find flere oplysninger på www.nst.dk.

Klosterheden

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

www.nst.dk • Tlf: 7254 3000

Vandreture nr. 111

Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder, som bl.a. fås på biblioteker og turistbureauer eller hentes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Klosterheden

Skovdrift

Skovdriften i Klosterheden tager ud over produktionen også hensyn til landskabet, flora og fauna, kulturhistoriske levn og muligheder for friluftsliv. Gennem de senere år er her f.eks. plantet mere løvtræ end hidtil, og der er planer om at dyrke en del arealer naturnært, hvilket vil resultere i blandingsskov med flere træarter i forskellige aldre på samme areal. I fremtiden vil man i stedet for traditionel plantning lade skoven så sig selv til erstatning for de ældste træer, der fældes eller får lov til at dø af alderdom.

Allerede i 1977 oprettede Klosterheden Statsskovdistrikt den maskincentral, der siden er blevet til Vestjyllands Maskinstation, og kort tid efter begyndte distriktet at flise bjergfyv og træer fra førstegangstyndinger til brændstoffslib ved hjælp af flisentrepenører. Distriktet var således blandt pionererne med hensyn til mekanisering og flisproduktion. Mere end 90% af al træfældning foregår i dag med maskine.

Gødskning

Klosterheden har været et pionerområde inden for gødskningsforsøg, idet skovens magre hedejord i et par årtier fra slutningen af halvfjerdserne er blevet gødet med kunstgødning for at forbedre træernes sundhed og vækst. Efterhånden er hele Klosterheden gødet med fosfor, der er et vigtigt plantenæringsstof, som mangler overalt i hedejorden. Effekten af fosforgødsningen kan formentlig holde sig i ca. 50 år. Anvendelsen af kunstgødning i gamle bevoksninger er nu ophørt, og udbringningen på de øvrige arealer be-grænses meget, især mindskes brugen af kvælstofholdig kunstgødning.

Naturpleje

Fladhøj ligger på det største hedeareal i skoven - ca. 100 ha. Hedearealet var oprindeligt tilplantet, men blev genskabt efter en brand i begyndelsen af juni 1968, hvor 200 ha skov brændte på en varm vindstille dag. Ilden blev slukket af et voldsomt tordenskyll, der opstod som følge af varmeudviklingen fra branden.

Senere naturgenopretningsprojekter har ikke haft så dramatisk en baggrund, men naturpleje af de utilplantede arealer: Heder, enge, ådale, vandløb og søer er i dag en højt prioriteret del af skovens drift. Flere steder i skoven kan ses en flok robuste kreaturer. De anvendes i plejen af de åbne arealer og til afgræsning/ukrudtsbekæmpelse i nyplantede bevoksninger. "Skovkøerne" er fremavlet ved krydsning af rød dansk og sortbroget dansk malkerace med mere end 10 kødkvæggracer, og derfor er der mange forskellige farver og størrelser. Skovracen er skabt med det formål, at dyrene skal kunne anvendes til pleje af naturarealer. Avlsdyrene er udvalgt efter bestemte kriterier, idet koen uden hjælp skal kunne føde en kalv hvert år, og kalven skal endvidere præstere en god tilvækst. Men vigtigst er det, at dyrene er skikkelige og tåler at gå ude hele året.

Rent vand

Et af de store aktiver i Klosterheden er vandet. I bunden af smeltevandsdalene udspringer nogle af landets reneste vandløb, og da der ikke er tilledning af spildevand eller udvaskede næringsstoffer opnås rene upåvirkede vandløb med dertil hørende dyreliv, hvilket er en sjældenhed i Danmark. Undtagelsen er dog Flynder Å og Mølløsen, hvor vandkvaliteten er mere "normal dansk næringsberiget".

De opstemmede søer medvirker i høj grad til at forøge naturens mangfoldighed i Klosterheden. Mange planter, insekter, fugle og måske endda krondyr er afhængige af søerne.

Grundvandet under så stort et skovområde som Klosterheden må formodes at være meget rent, fordi her tidligere kun er anvendt en begrænset mængde sprøjtemidler og kunstgødning i forhold til arealets størrelse. Struer kommune har da også anlagt et vandværk umiddelbart nordøst herfor, og Lemvig kommune har lavet en stor vandboring midt i Klosterheden.

Krigens spor

I skovens nordvestlige hjørne ligger en hospitalsbunker fra 2. Verdenskrig. Her kan ses en plancheudstilling om den flyveplads, de tyske besættelsestropper anlagde under krigen. I ferietiden tilbydes igen flyvning - "RUNDFLUG" - men nu for turister. En del af flyvepladsen anvendes i dag af Lemvig Svæveflyveklub. Sydøst for flyvepladsen - start ved skovlegepladsen eller P-pladsen på Gl. Landevej ved "Betonbanerne" - er der afmærket en vandretur kaldet Bunkerturen. Turen fører bl.a. forbi nogle af de bevarede anlæg fra krigens tid. "Rom Flyveplads 1940-45" hedder en særskilt folder for denne tur.

Fortidsminder

Spredt rundt i skoven findes et stort antal fortidsminder i form af store bronze-alderhøje og mindre høje fra stenalderen. Rishøje er en større samling af høje, beliggende i granbevoksningen omkring Rishøje Brandlinie. Fortidsminderne og de nærmeste omgivelser er friholdt for beplantning. Den mest specielle og imponerende oldtidshøj er den knap 3.500 år gamle bronzealderhøj Fladhøj, der ligger på heden mellem Tårnvej og Buldre-mosevej. Med en diameter på godt 40 m og en højde på ca. 2,3 m har den et rumfang på ca. 3.000 m³.

Pattedyr

Efterhånden som plantagen er vokset til, har hedens dyreliv ændret sig. De sidste urfugle forsvandt omkring 1960, og skovens dyreliv indvandrede og bredte sig. Rådyret var et af de første dyr, der indfandt sig. Bestandsstørrelsen har varieret meget. I ca. 10 år fra 1985 var her en ret stor bestand på grund af mange unge bevoksninger. Samtidig var rævebestanden lille som følge af skabmider, der forårsagede pelstab og død for rævene. Nu er rådyrbestanden igen lav på grund af den ældre skov og rævebestanden, der igen er blevet større.

Krondyrene er Klosterhedens karakterdyr. De første krondyr blev observeret for ca. 100 år siden. Efter 2. Verdenskrig steg bestanden indtil begyndelsen af 1980-erne. I dag er det en af landets største med en forårsbestand på ca. 325 stk. For at holde bestanden på et passende antal, der ikke skader skoven eller de omliggende marker for meget, skydes der årligt ca. 60 dyr.

Krondyrene skader skoven ved at æde barken på yngre træer ("skræl-ler"). De små "sukkertopgraner", der ses nogle steder, er formet af bid fra krondyr gennem mange år. Hjortene ødelægger barken på en del unge træer, når de i juli-august skraber deres nye gevir ("fejer") mod unge træer for at rengøre det for det vækslag af hud og hår (basten), der har dannet geviret.

Alle danske mår dyr lever her, men odder ses kun sjældent. Egern er en af "indvandrerne". Den kan især ses i gamle bevoksninger af gran og fyr.

Howdan opleves dyrene?

Tidligt om morgenen og om aftenen søger mange af dyrene føde, og viser sig da ofte i lysninger og på brandbælternes vildtagre, hvor man kan være heldig at se dem. Gå, sæt dig ned og vent, eller cykel en tur, men husk at vinden skal blæse fra dyrene mod dig - ellers kan de lugte dig og forsvinde.

Går man i sommertiden over et af de åbne arealer og ser en lille langhalet mus med en mørk stribe langs ryggen, så er det birkemus. Den har levet her i ca. 10.000 år, men er nu meget sjælden og har et af sine sidste danske levesteder i Klosterheden.

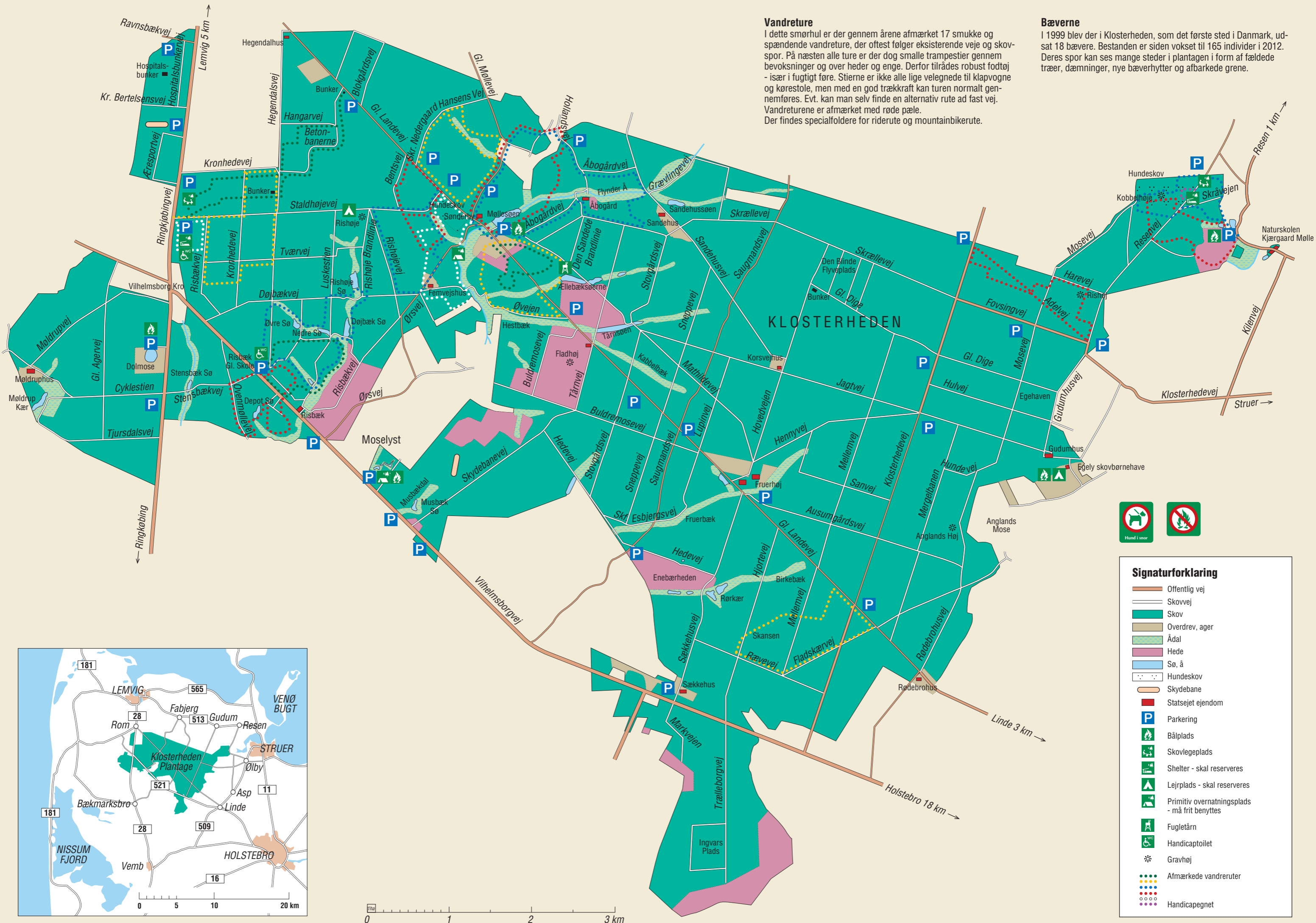
En af de mest fascinerende oplevelser i Klosterheden er krondyrenes brunstid fra først i september til oktober. Især på kolde klare nætter kan hjortenes kraftfulde brunstbrøl høres. Oplevelsen er ubeskrivelig - den skal høres.

Vandreture

I dette smørhul er der gennem årene afmærket 17 smukke og spændende vandreture, der oftest følger eksisterende veje og skovspor. På næsten alle ture er der dog små trampestier gennem bevoksninger og over heder og enge. Derfor tilrådes robust fodtøj - især i fugtigt føre. Stierne er ikke alle lige velegnede til klapvogne og kørestole, men med en god trækraft kan turen normalt gennemføres. Evt. kan man selv finde en alternativ rute ad fast vej. Vandreturene er afmærket med røde pæle. Der findes specialfoldere for riderute og mountainbikerute.

Bævere

I 1999 blev der i Klosterheden, som det første sted i Danmark, udsat 18 bævere. Bestanden er siden vokset til 165 individer i 2012. Deres spor kan ses mange steder i plantagen i form af fædede træer, dæmninger, nye bæverhytter og afbarkede grene.

Signaturforklaring

- Offentlig vej
- Skovvej
- Skov
- Overdrev, ager
- Ådal
- Hede
- Sø, å
- Hundeskov
- Skydebane
- Statsejet ejendom
- Parkering
- Bålplads
- Skovlegeplads
- Shelter - skal reserveres
- Lejrplads - skal reserveres
- Primitiv overnatningsplads - må frit benyttes
- Fugletårn
- Handicapp toilet
- Gravhøj
- Afmærkede vandreruter
- Handicapegnet

